

Атаманчук Н. М. Діагностика творчої обдарованості: матеріали II Міжнар. науково-практ конф. [„Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів”], (Полтава, 1-2 жовтня 2009р.)/ПДПУ імені В. Г. Короленка, Національний пед. ун. імені М. П. Драгоманова, Українська медична стоматологічна академія, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, Управління освіти. і науки Полтавської обл. держ. адміністрації Управління освіти Полт. міської ради / Н. М. Атаманчук. – Полтава: Техсервіс, 2009. – С. 6-8.

УДК 376: 159. 923. 2 (072.2)

ДІАГНОСТИКА ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ

Clause is devoted to questions of diagnostics create giftededions. The results of empirical research of levels of create aparentice are submitted.

Create gifted, aparentice, creatine.

Статья посвящена вопросам диагностики творческой одаренности. Представлены результаты эмпирического исследования уровней творчества старшеклассников.

Творческая одаренность, старшеклассник, креативность.

Стаття присвячена питанням діагностики творчої обдарованості. Представлені результати емпіричного дослідження рівнів творчості стршокласників.

Творча обдарованість; старшокласник, креативність.

Постановка проблеми. Уже стало очевидним, що найбільших успіхів досягають ті держави, які мають висококваліфіковаих працівників. Це особливо актуально у нашому столітті інформаційних технологій.

Це стимулює зацікавленість проблемами творчої обдарованості. До цього часу серед науковців продовжуються дискусії з приводу необхідності виділення як окремого виду творчої обдарованості. Суть розбіжностей полягає у наступному. Одні спеціалісти вважають, що творчість, креативність є складовою усіх видів обдарованості, які не можуть бути представлені окремо від творчого компонента. Так, О. М. Матюшкін вважає, що будь-яка обдарованість – творча: якщо немає творчості, немає сенсу

говорити про обдарованість [1]. Інші дослідники відстоюють правомірність існування творчої обдарованості як окремого, самостійного виду. Одна із точок зору така, що обдарованість породжується або здібністю висувати нові ідеї, або ж здібністю використовувати те, що вже створено.

Головна особливість цього типу обдарованості виявляється у нестандартності мислення, в особливому, часто несхожому на інші погляді на світ.

Ми вважаємо, що творча обдарованість дозволяє успішно розв'язувати творчі завдання, виконувати творчу діяльність, виявляти оригінальність.

Мета дослідження: виявити серед старшокласників дітей з високим рівнем креативності. *Об'єкт дослідження* – творча обдарованість старшокласників *Предмет дослідження* – дослідження рівнів творчості учнів старших шкільних класів.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Питанням сутності, діагностики творчої обдарованості присвячені дослідження Дж. Гілфорда, О. Кульчицької, П. Торренса, Л. Чорної та інші.

На практиці частіше використовується характеристика творчості, заснована на дослідженнях Дж. Гілфорда, П. Торренса. Ця характеристика розкриває особливості розумових процесів: *легкість, гнучкість, точність, оригінальність, а також уяву*. Тест передбачає виконання завдань на завершення картинки, використання паралельних ліній або кіл для складання зображень, танграми. Оцінювання уміння дитини ставити інформативні запитання, встановлювати можливі причини й наслідки ситуацій, зображених на серії картинок, пропонувати оригінальні способи застосування звичайних предметів, ставити нестандартні запитання [2, с. 14].

О.Кульчицька та Л. Чорна створили тест „Творчість”, який містить субтести. Відповідно тест „Творчість” поділений на: „Вербальна (словесна) творчість”, „Продуктивна творчість” і „Соціальна творчість”.

Програма психологічного обстеження дітей передбачає визначення рівня розвитку творчих здібностей, переважання словесної або практичної його спрямованості [2, с.15].

Отже, психологи стверджують, що *творча обдарованість* дозволяє успішно розв'язувати творчі завдання, виконувати творчу діяльність, виявляти оригінальність.

Методика та організація дослідження. Дослідження було проведено у 2008 році на базі Полтавської гімназії № 6. В ньому брали участь 60 учнів 10-11 класів.

Для виявлення творчої обдарованості використовувався „Тест креативності П. Торренса” [3, с. 104-111].

Під час виявлення певного рівня творчості оцінювалися показники оригінальності (здатність створювати власні ідеї), розробленості (кількість неповторюваних деталей на малюнку), швидкості чи продуктивності (кількість завершених малюнків за одиницю часу), гнучкості (використання різноманітних категорій відповідей) П. Торренс вважає, що саме ці показники є виявом творчого мислення.

Результати дослідження. Виходячи з встановленої норми, яку ввів П. Торренс (оригінальність, розробленість 50 +/- 10; продуктивність, гнучкість 9-10 – показник високого рівня творчості), в результаті дослідження було встановлено, що 40% досліджуваних мають результати, які дозволяють стверджувати про високий рівень креативності.

При виконанні завдань творчі старшокласники об'єднували малюнки в історії, вигадували незвичайні назви, використовували велику кількість деталей, виходили за межі рамок, застосовували різні категорії і т.д. Загалом усі роботи досліджуваних були релевантними (тобто усі малюнки включали початковий елемент і не були відірвані від нього), тому кожна відповідь була зарахованою, окрім пропусків, які свідчили про зниження результатів за швидкістю. Низькі результати отримали ті особи, які не встигали за відведений час

виконати всі завдання, застосовували одні й ті ж категорії, у яких були примітивні зображення за кількістю деталей, а малюнки не вирізнялись оригінальністю.

Правомірно стверджувати, що творчо обдаровані діти – це ті, які із задоволенням мріють, фантазують, схильні до тривалих розповідей про вигадані події, відтворюють думки і переживання в різних видах діяльності (ігровій, мистецькій тощо). Вони проявляють підвищену незалежність у судженнях, зневажливо ставляться до умовностей (зокрема у побуті) та авторитетів.

Висновки. На основі експериментальних даних та власних спостережень був зроблений висновок, що становлення творчої обдарованості не проходить лінійно, а має у своєму розвитку два максимуми: найбільш яскравий їх прояв відмічається у віці 10 років, а другий – у юнацькому віці. Є правомірним припущення, що з розвитком рефлексії, аналізу і планування знижується роль асоціацій як механізму творчості.

В ході дослідження було встановлено, що серед творчо обдарованих старшокласників є такі, які не надто добре вчаться через занижену мотивацію до засвоєння (придумати їм буває легше, ніж засвоїти головне) і свій іноді дуже вигаданий пізнавальний світ, у якому не завжди є місце для шкільних уроків. Адже такі діти потребують особливої діяльності, яка передбачала б вияв їхньої самобутності, незвичайного бачення світу, зокрема, написання нестандартних творів, виконання творчих завдань чи дослідницькі проекти. Стандартні шкільні програми не дають можливість цим дітям виявити, реалізувати себе.

Результати нашого дослідження не вичерпують усіх аспектів проблеми. У подальшому варто вивчити питання про вплив різних форм та методів роботи на розвиток творчої обдарованості дитини.

Література

1. Матюшин А.М. Концепция творческой одарённости / А. М. Матюшин // Вопросы психологии. – 1989. – № 6. – С. 29-33.
2. Воронцова Е. Способи діагностики обдарованості / Е. Воронцова //

Психолог. – 2006. – № 25-28. – С.10-24.

3. Щебланова Е И. Психологическая диагностика одаренности школьников: проблемы, методы, результаты исследований и практики / Е. И. Щебланова. – М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО „МОДЕК”, 2004. – 368 с.